

Вивчення особистості проблемної дитини

1. *Загальні відомості про дитину.*
2. *Стан здоров'я*, особливості фізичного розвитку дитини, відповідність фізичного розвитку до віку (зріст, вага, недоліки зору, слуху, порушення осанки і т.п.).
3. *Характер особистості* (егоїстичний, діловий, суспільний, погляди і переконання, інтереси, наявність єдності розуму і поведінки; потреби, наміри, мрії, ідеали, цінності).
4. *Самооцінка* (занижена, завищена, адекватна), вимоги до себе; відношення до критичних зауважень вчителів і друзів; відношення до самовиховання та його прояви).
5. *Темперамент*. Риси якого типу темпераменту притаманні дитині: сангвіністичні, холеристичні, флегматичні, меланхолічні.
6. *Особливості емоційно-вольової сфери*. Характер емоційної реакції на педагогічні прийоми. Розвиток якостей: моральних, інтелектуальних, їх глибина і міцність, рівень емоційного збудження, зовнішня вираженість емоційних переживань, вольові особливості, прагнення до мети, самостійність та інші.
7. *Здібності* (загальні, спеціальні).
8. *Характер*. Які позитивні і негативні риси характеру в поведінці проявляються по відношенню до навчання, праці: активність, дисциплінованість, добросовісність, відповідальність, впертість, брехливість, безпечність; по відношенню до людей (старших, молодших): повага, уважність, доброта, грубість, егоїзм, жорстокість; до себе самого; скромність, чесноти та інші. Чи є шкідливі звички: куріння, вживання алкогольних напоїв, наркотичних речовин.
9. *Характеристика міжособистих взаємовідносин вихованця:*
  - а) у сім'ї (умови сімейного виховання, характеристика сім'ї за структурою, матеріальним забезпеченням, виховним потенціалом, особливості взаємовідносин між дорослими членами родини, дитини з дорослими, статус дитини в сім'ї);
  - б) у класному колективі (характеристика класного колективу, соціальний статус учня, його положення в колективі (лідер, популярний, прийнятний, ізольований), відношення вихованця до думки колективу, симпатії, антипатії, відношення до своєї позиції в класі);

- в) у сфері вільного спілкування (з ким спілкується у вільний час, до складу якої групи входить, яке спрямування групи, який статус займає в групі вільного спілкування, які потреби задовольняє; як і з ким віддає перевагу проводити вільний час).

10. *Участь у різних видах діяльності:*

- а) *відношення до навчальної діяльності* (успішність, рівень знань, ступінь сформованості навчальних навичок; основні мотиви навчання, проявлення особливого інтересу до якого-небудь предмету; особливості пам'яті, мислення, рівень розвитку уваги);
- б) *відношення до трудової діяльності* (наявність трудових навичок, вмінь, улюблені види роботи, здатність до тривалої праці, участь у суспільно-корисній праці; трудові господарські обов'язки вдома);
- в) *прояв стійкого інтересу до якого-небудь виду діяльності* (член якогось клубу, секції, гуртка);
- г) *наявність професійної спрямованості* (наміри, орієнтири, мотиви вибору майбутньої професії).

11. *Причини відхилень у поведінці:*

- а) *відхилення від норми через стан здоров'я* (порушення фізичного і психічного здоров'я, невідповідність фізичному розвитку, відставання в розвитку, акцентуація характеру, неврози, дефекти пам'яті, мислення);
- б) *порушення в сфері міжособистісних взаємовідношень* (непопулярний, неприйнятний, ізольований у класному колективі; відштовхнутий в групі вільного спілкування, конфліктуючий, неконтролюючий, відштовхнутий від сім'ї);
- в) *помилки педагогів* (перевищення педагогічної влади, позбавлення дитини індивідуальних стимулів; покарання, пов'язані з приниженням особистості учня; протиріччя щодо висунутих вимог, поверхневе знання особливостей школяра, конфліктні відносини між педагогами і батьками дитини або між педагогами і дитиною та ін.);
- г) *помилки сімейного виховання* (“пестливе дитинство”, “пригноблене дитинство”, “загублене дитинство”, “самотнє дитинство”, “байдуже дитинство”); відсутність елементарних психолого-педагогічних знань, перекладання турбот про виховання

дитини на школу; відсторонення підлітка від фізичної праці; конфлікти в сім'ї та ін.;

д) соціальні причини (протиріччя у суспільстві, в мікросоціумі);

е) психотравмуючі ситуації.

Мета, методи і форми переорієнтації особистості визначаються з урахуванням індивідуально-психологічних, вікових і статевих особливостей, причин відхилень у поведінці і розвитку дитини.

З метою реалізації індивідуального підходу педагог визначає для вихованця вид діяльності, в якому його інтереси, здібності можуть проявлятися найбільш яскраво; прогнозує відносини вихованця в процесі взаємодії з дорослими, однолітками і молодшими; визначає характер управління діяльністю підлітка.

У педагогічних висновках розкриваються можливі методи корекції у виховній роботі з даним учнем як зі сторони соціального педагога, психолога, батьків, колективу, так і самого школяра.